

Till finansutskottet

I motionen 1971: 1490 av herr Fäldin m. fl. (c) har utom annat hemställt att riksdagen måtte besluta uttala sig för att Kungl. Maj:t i enlighet med av riksdagen erhållet bemyndigande utökar ramen för bostadslån för nybyggnad under år 1971 i enlighet med vad i motionen anförts. I motionen förordas en extra tilldelning av lånekvot motsvarande en igångsättning av 2 000—3 000 lägenheter för kommuner där motiverade anspråk föreligger, sysselsättningsläget kräver det och förutsättningar finns för snar igångsättning.

Finansutskottet, till vilket motionen hänvisats, har den 19 oktober 1971 beslutat inhämta civilutskottets yttrande över motionen i här angiven del. Enligt beslutet borde yttrande avges skyndsamt. Den samlade konjunkturpolitiska bedömningen borde ske i finansutskottet.

Bostadsbyggandets omfattning m. m.

Riksdagen har (prop. 1971: 1, bil. 13, s. 193, CU 12) uttalat sig för en bostadsbyggnadsplan för år 1971 som innebär följande. Statliga bostadslån får beviljas för nybyggnad av bostäder med en våningsyta, beräknad så att den genomsnittliga våningsytan för de bostadslägenheter för vilka preliminärt beslut om bostadslån meddelades åren 1967 och 1968 — 94,8 m² — multipliceras med lägenhetstalet 87 000. Eftersom lägenhetsytorna har minskat under senare år beräknades antalet lägenheter som kunde påbörjas under år 1971 med stöd av bostadslån med all sannolikhet överstiga 87 000. Riksdagen medgav i anslutning härtill att ramen för bostadslån för nybyggnad bestäms med utgångspunkt i ett lägenhetstal om 87 000 — ett garanterat program. Härtill kommer ett inte statligt belånat byggande som beräknades till högst 8 000 bostadslägenheter. Vidare medgav riksdagen att Kungl. Maj:t meddelar bestämmelser om en projektreserv för år 1971 om 10 000 lägenheter, avsedd att möjliggöra att byggandet kan ökas till den nivå som är möjlig med hänsyn till konjunkturutvecklingen. Projektreserven avser både det statsbelånade och det inte statsbelånade byggandet. Enligt tillämpade principer skall det garanterade programmet något understiga den nivå som är möjlig att uppnå med hänsyn till den vid beslutstillfället aktuella konjunkturbedömningen. Projektreserven bör vara så stor att den ger utrymme för att öka bostadsbyggandet upp till nyss nämnda nivå men också därutöver om konjunkturutvecklingen blir svagare än som har antagits.

Genom skilda beslut har Kungl. Maj:t medgivit att bostadslån under år 1971 får lämnas för nybyggnad av bostäder med en våningsyta av

sådan storlek att den skulle motsvara något mer än 89 000 lägenheter av ovan medgiven medelstorlek. Med hänsyn till att medelytan numera är lägre än åren 1967 och 1968 torde medgivandena — enligt vad som upplysts från bostadsstyrelsen — motsvara en faktisk långivning av ca 91 800 lägenheter. Bostadsstyrelsen har i huvudsak fördelat denna ram för preliminära beslut om bostadslån på områden och län. Den 14 oktober 1971 fördelade bostadsstyrelsen en mindre reserv och en ram som tidigare tilldelats Storgöteborg men där inte kunnat avsättas i lånebeslut. Den sålunda nu fördelade ytan motsvarar ca 600 lägenheter.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 22 oktober 1971 medgett att låneramen för 1972 får bestämmas med utgångspunkt i lägenhetstalet 84 500, vilket innebär en vidgning av låneramens våningsyta motsvarande 500 lägenheter av 1967—1968 års medelstorlek. Under tiden före den 1 oktober 1972, och sålunda även under år 1971, får den vidgade ramen tas i anspråk för att tillgodose vissa särskilt angivna bostadsbehov.

Omfattningen av det icke statsbelånade bostadsbyggandet regleras genom de beslut Kungl. Maj:t fattar enligt lagen (1963: 268) om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete. Lagen innebär bl. a. en fullmakt för Kungl. Maj:t att konjunkturreglera byggnadsarbete genom förordnande att sådant arbete inte får påbörjas utan igångsättningstillstånd. Som förutsättning för ett sådant förordnande gäller att det råder allvarlig brist på arbetskraft inom byggnadsindustrin eller att annat avsevärt hinder föreligger för byggnadsverksamheten. I kungörelsen (1963: 269, ändrad senast 1971: 375) med tillämpningsföreskrifter till nämnda lag har Kungl. Maj:t förordnat att vissa slag av byggnadsarbeten inte får påbörjas utan igångsättningstillstånd. Genom skilda beslut, senast den 7 september 1971, har Kungl. Maj:t medgett att igångsättningstillstånd under viss förutsättning får meddelas för påbörjande under år 1971 av sammanlagt dels 9 400 lägenheter i bostadshus som uppförs utan statligt stöd och inte är avsedda uteslutande för fritidsändamål, dels 1 100 lägenheter i ålderdomshem samt pensionärlägenheter.

Kungl. Maj:t har därefter genom beslut den 8 oktober 1971 förklarat att byggnadsarbeten som avser småhus, vilka uppförs utan statligt stöd och inte är avsedda uteslutande för fritidsändamål, får påbörjas under tiden t. o. m. utgången av år 1971 utan hinder av vad som har förordnats i ovan nämnd kungörelse. Bland villkoren för undantaget gäller att de egentliga husbyggnadsarbetena, varmed ej avses schaktning, sprängning, utfyllnad m. m., påbörjas under år 1971.

Enligt det anförda har sålunda Kungl. Maj:t medgivit dels att låneram får fördelas för en våningsyta som motsvarar ca 89 000 lägenheter med 1967—1968 års medelyta, dels att igångsättningstillstånd får beviljas för 10 500 lägenheter. Undantagandet från krav på igångsättnings-tillstånd skulle enligt arbetsmarknadsmyndigheternas uppgivna preli-

minära beräkningar kunna beräknas medföra igångsättning av högst 1 500 lägenheter. Med dessa åtgärder skulle den för riksdagen redovisade bostadsbyggnadsplanen ha uppfyllts i vad avser garanterad låneram av 87 000 lägenheter och beräknat byggande utan statliga lån av 8 000 lägenheter varjämte av projektreserven om 10 000 lägenheter tagits i anspråk ca 6 000 lägenheter. Härtill kommer medgivandet beträffande 500 lägenheter på 1972 års låneram.

Vid tiden för bostadsstyrelsens omfördelning av den ram som tidigare lagts till Storgöteborgsregionen — den 14 oktober 1971 — förelåg framställningar om utökad kvot för bostadslån från 74 kommuner utanför Storstockholm och Storgöteborg och avseende sammanlagt 3 745 lägenheter, i huvudsak i flerfamiljshus och gruppbyggda småhus. Av dessa anspråk tillgodosågs genom beslutet anspråk från 18 kommuner om lån för våningsytor motsvarande ca 600 lägenheter. De nämnda anspråken på ytterligare bostadslån avsåg delvis igångsättning av nya projekt, delvis ett tidigare påbörjande av en senare etapp i ett kontinuerligt byggande. Anspråken grundades på att de enligt kommunernas bedömningar avsåg behövligt bostadsbyggande, att arbetskraftssituationen medgav igångsättning och att byggandet kunde påbörjas under år 1971.

Enligt vad som uppgetts från bostadsstyrelsen bedöms fördelade kvoter för år 1971 komma att förbrukas genom lånebeslut under året även om påbörjandet av byggnadsarbetena sker något senare än beräknat.

Som förutsättning för beslut om bostadslån gäller att byggnadsarbetena inte påbörjats. Anspråk på att t. ex. kunna fortsätta en etappbebyggelse utan att avvakta ett nytt års låneram har tillgodosetts genom att länsbostadsnämnderna, i den omfattning bostadsstyrelsen bestämmer, gett dispens för ett tidigare påbörjande. Avräkning av ett följande lånebeslut har då skett på nästa års låneram.

Medgivande att vidga ramen för bostadslångivningen under ett löpande kalenderår har under de sistförflutna åren inte lämnats senare än den 27 oktober, vilket var fallet år 1967 då medgivande lämnades att under år 1967 fördela en del av lägenhetsramen för år 1968.

Frågan om möjligheten att bevilja ytterligare bostadslån har samband även med en bedömning av den önskade fördelningen av igångsättningen under året för att få den bästa sysselsättningsspridningen. För att få en tyngdpunkt i igångsättningen under sommarhalvåret och begränsa igångsättningen under fjärde kvartalet, då påbörjandet från säsongutjämningssynpunkt bör vara lågt, gäller f. n. som villkor för preliminärt beslut om bostadslån för flerfamiljshus och större grupper av småhus att företaget skall ha påbörjats senast den 30 september. För företag i de tre storstadsområdena gäller dock den 15 november som motsvarande sista dag. Bostadsstyrelsen har medgett undantag från dessa tidpunkter och har gjort detta även för år 1971.

Utskottet

Enligt kommunernas ovan redovisade uppgifter till bostadsstyrelsen föreligger ur projekteringssynpunkt möjlighet att börja byggandet av ytterligare ca 3 000 lägenheter med stöd av bostadslån under år 1971. Enligt samma uppgifter skulle dessa byggnadsarbeten kunna påbörjas utan hinder av den lokala arbetskraftssituationen,

Avgörande för prövningen av det föreliggande motionsförslaget blir en konjunkturbedömning på något längre sikt och antaganden om investeringsutvecklingen inom främst byggnadssektorn i första hand under år 1972. Prövningen i denna del torde i förevarande sammanhang ha förbehållits finansutskottet.

Stockholm den 28 oktober 1971

På civilutskottets vägnar

ERIK GREBÄCK

Närvarande: herrar Grebäck (c), Bergman (s), Almgren (s), Tobé (fp), fröken Ljungberg (m), herrar Lindkvist (s), Wennerfors (m), Högström (s), Engström (vpk), Jadestig (s), Franzén (s), Karlsson i Mariefred (c), Åkerfeldt (c), Ångström (fp) och Persson i Karlstad (s).